

Становище

От професор Йордан Константинов Марков

Относно дисертационния труд „Теория на орнамента. Православният стенописен орнамент по българските земи от XI век до края на XIX век – история, развитие, закономерности.” на Йордана Кунчева Коева

за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
научна специалност 05. 08. 04.- изкуствознание и изобразителни изкуства
научен ръководител – професор Тома Върбанов, София, 2012 г.

Дисертационният труд на Йордана Кунчева Коева има ясно определена цел и структура.

В първа глава, след формулиране на използваните основни понятия, авторът е направил сериозно проучване на съществуващата литература по темата, както от българските автори архитект Анна Рошковска, Захари Димитров, Борис Шаров, така и от световно признати учени като М. Расин, М. Дюпон – Обервил, Оуен Джоунс, Ф. Майер, А. Баришников, И. Лямин. По нататък в изложението, изграждането на дисертационния труд е основано върху материали, заснети от автора, директно от разглежданите обекти.

В глава втора е представено историческото развитие на орнаменталната украса в сакралната живопис по българските земи. В интерес на целостта на изследването би било възможно тази глава да не представлява самостоятелна част от труда, а да се обедини с глава пета. Фактически глава втора маркира бегло развитието на орнамента през вековете, при това споменавайки същите паметници, чиято стенописна украса бива разгледана изчерпателно по нататък в глава пета. По този начин изводите за характеристерните белези на тази украса биха намерили своето логично място.

В глава трета са разгледани символите в орнамента. Те са категоризирани в пет групи, като е дадена подробна характеристика за значението на всеки един от тях в смислово-образната система на храмовата украса. Глава четвърта предлага богата информация за теорията на орнамента. В нея обстойно са разгледани въпросите за мястото на му в църковната живопис, за връзката му с библейските сцени.

Подчертана е специфичната роля на орнаменталната декорация като конструктивен елемент, който дава структурата на храмовата украса и обединява отделните религиозни сцени, така че да образуват с архитектурата органично цяло. Нещо повече, в много от случаите при победна архитектурна среда, орнаментът поема ролята на архитектурни

елементи, които липсват, като по този начин смегчава отсъствието на детайл в интериора. По-нататък са разгледани видовете орнаментални мотиви и категориите орнаменти. Особено внимание е отделено на симетрията като универсален принцип за изграждане на орнамента, чиито теоритични постановки са богато илюстрирани с графичен материал. Тази глава е развита в подобаващ обем, тъй като се явява реализация на заглавието на дисертационния труд. Освен това, съдържащата се в нея информация представлява основата за научния анализ на храмовата стенописна украса, разгледана в глава пета.

Глава пета е посветена на по-значителните паметници на българската църковна стенопис от разглеждания период. В нея, посредством характерни паметници, са онагледени изведените в дисертацията теоритични постановки в анализа на стенописната украса. И тук дисертантът се е постарал, с присъщата му изчерпателност, да представи една убедителна картина на развитието на православния стенописен орнамент по българските земи в продължение на осем века. Покрай чисто историческите данни са показани и тенденциите в развитието на тази стенопис, факторите, обусловили нейното развитие, стилите и смислови характеристики, влияния на външни култури и школи, както и авторите на стенописите.

Формулираните в автореферата приноси са изведени в съответствие с посочените цели и задачи. От особена значимост е вторият принос, свързан с обработване и допълване на съществуващата научна информация по въпросите, разгледани и анализирани в изложението.

В заключение трябва да се отбележи, че дисертационният труд има ясен, стегнат и конкретен изказ, представен е на много добро ниво и освен чисто научната му стойност представлява ценен източник на практически знания за художниците работещи в областта на църковната стенопис.

Проф. Йордан Марков